

kraljestva, novo trdnjavo, katere Čehom pri skrajni energiji ni bilo mogoče več premagati.

Slabi nasledki pasivne politike postajali so vedno očitnejši, narod se je naveličal in celo Mladočehi so jeli delati proti njej. Te djanske razmere so prisilile Staročehi premeniti, ne svojega programa, ampak svojo taktiko. Vstopili so v državni zbor in poprijeli aktivno politiko. Skušnja jih je bila podučila, da zunaj ustave ni mogoče nič doseči; po ustavni poti pa le tedaj, ako si pridobe ugodno večino. Po tej skušnji so se odslej ravnali in postali člen državnega zbora večine, imenovane železni obroč. Da so v tej mnogo dosegli za svoj narod, zlasti za tisti del svojega programa, ki se tiče narodne ravnopravnosti, to bo tajil le oni, ki nima pravega razuma, ali kateri iz strankarskih ozirov nalašč razumeti noče. Vzemimo le pridobitev popolnega češkega vseučilišča, množino čeških srednjih šol vsake vrste, jezikovne naredbe zastran češkega uradovanja. Lahko rečemo, da Čehom do popolne narodne ravnopravnosti skoraj ne manjka družega, kakor, da postane češčina tudi notranji uradni jezik. Res da za vresničenje družega dela svojega programa t. j. češkega prava niso storili neposrednega predloga. Pa zakaj ne? Zato, ker se zapreke temu v nobenem oziru niso zmanjšale. Skusili so bili že, da se češko pravo proti volji Nemcev ne da uresničiti. Teh nasprotovanje po vstopu Čehov v državni zbor ni ponehalo; raji se je še poostrilo. Vender tudi v tem oziru Staročehi niso križem rok držali. V zvezo so stopili ravno z onimi državnimi poslanci, ki se poganjajo za večjo deželno avtonomijo, ki je tudi v prid češkemu pravu. Dosegli so s pomočjo te zveze, da se je predrugačil državni volilni red zastran češkega velikega posestva v očitno korist češkemu narodu. Ali s punktacijami, poreče kdo, so jo pa zavozili popolnoma. Morebiti pa ne. Marveč se nam zdi, da je to edina pot, ki bi omogočila vresničiti češko pravo.

Rekli smo že, da je temu pravu najbolj na poti nasprotovanje Nemcev, ki so v deželi. Izkušeni stari Čehi to dobro vedo, ter so si vedno prizadevali, da bi jih kako pomirili in ravno punktacije so imele biti tisto, kar bi se napisalo na beli list, Nemcem v ta namen ponujani. Recimo, da punktacije, kakor Mladočehi trdijo, res ne ustrezajo popolnoma ravnopravnosti; recimo tudi, da Nemci z njimi še ne bodo pomirjeni; ampak da se hočejo le še bolje utrditi za nove napade na Čehi. Ali načelo, izraženo v punktacijah je gotovo dobro, ter ne vemo, na kateri drugi način bi bilo mogoče uspešno varovati narodne manjšine proti večinom. Ali ne iščemo Slovenci ramo istega, ko zahtevamo združenje vseh slovenskih pokrajin v eno upravno skupino; ali ko zahtevamo posebnega nadzorstva za slovensko šolstvo; ali sestavo volilnih okrajev po narodnosti? Zatorej se nam ne zdi politično, ako Mladočehi punktacije popolnoma zametavajo, ko bi morali delati na to, da bi se primerno prenaredile in popravile. Oni hočejo z ljujko vred tudi pšenico izruti, in bati se je, ako bodo to pot nadaljevali, da si naposled grof Taaffe ali njegov naslednik za punktacije poišče druge večine,

v kateri ne bo Čehov, kakor je storil njega dni Beust za decembersko ustavo.

Te po zgodovini zadnjih let posnete vrstice nam kažejo, da ni res, da so bili Staročehi le vladni kimovci; ni res, da bi ne bili storili vsega, kar je bilo pri obstoječih okoliščinah za narodni program storiti mogoče. Tudi Mladočehi ne morejo imeti in najbrže nimajo drugega programa, ko Staročehi; so pa v veliki nevarnosti, vsaj kakor se zdaj vedô, da zabredejo v tiste politične napake, in nekoliko so že v njih, iz katerih so se Staročehi še le po mnogih britkih skušnjah srečno izkopali. Potem pregledu mislimo, bo tudi nam Slovencem mogoče soditi, ktere politike nam je želeti, politike Staro- ali Mladočehov. Da bi pač zgodovina ne govorila gluhim ušesom!

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica posvetovala se je pretečene dni o preustroji juridičnih študij in dotični zakon tudi vsprejela. Izmej naših poslancev govorila sta posl. gg. dr. Ferjančič in dr. Laginja in poudarjala opravičene zahteve slovenskega naroda pri uravnavi juridičnih študij. Zakon ta je gosposka zbornica že pretresovala, a ga ni v tem smislu sklenila nego sedaj poslanska zbornica. Morala se bode torej gosposka zbornica še enkrat z njim pečati in če ta sklene zopet kako premembo, morala bo poslanska zbornica ta predmet še enkrat pretresovati.

Mladočehi. — Glavno glasilo Mladočehov je postalo nenavadno krotko. Dan za dnevom piše za spravo vseh čeških strank. Po mnenji tega lista je dovolj stvarij, v katerih vsi Čehi lahko skupno delujejo. Tako se lahko skupno potegujejo za češko državno pravo in narodno enakopravnost obeh narodov v deželah češke krone. To je zares prav lepo. Škoda, da dr. Gregr in njegovi tovariši tega neso prej vedeli. Kdo je pa napravil razpor med Čehi? Mari ne Mladočehi? Sedaj ko vidijo, da so s svojo politiko napravili fiasko, pa moledujejo za skupno postopanje. Kakor bi bilo tudi takega skupnega postopanja tudi želeti, vender zlasti po znanem dr. Gregra govoru, to ni lahko mogoče. Dokler bodeta dr. Gregr in Vašaty kako važno vlogo igrala v mladočeškem klubu, na skupno postopanje ni skoro misliti, ker se češki veleposestniki in moravski poslanci že z ozirom na druge zaveznike v državnem zboru ne morejo lahko pajdašiti z Mladočehi. Nam se dozdeva, da se dr. Gregru že v klubu spodmikajo tla in se boji, da bi ne ostal osamljen, za to je pa njegovo glasilo nakrat tako spravlljivo postalo. Toda najbrž je sedaj že malo prepozno.

Ogersko. — Sredi minolega tedna začele so se volitve na Ogerskem, ki se nadaljuje ta teden in bodo jutri končane. Tudi letošnje volitve neso minole brez prelivanja krvi. Veliki izgredi bili so v Banny-Hunyadu. Predsednik je opoludne proglasil volitev za končano, dobro vedoč, da ima vladni kandidat precejšnjo večino. To je pa jako razdražilo opozicijske, katerih je še mnogo čakalo pred volilno dvorano, ker neso volili. Vdrli so v dvorano, napali volilno komisijo. Vse člane volilne komisije so več ali manj ranili, predsednik ima osem ran, edno jako hudo. Volilne spise so vse vničili. Žandarmarija je poskušala napraviti red. Ker se pa razburjeni volilci niso hoteli potolažiti, so žandari jeli streljati. Tri razgrajalce so usmrtili in ednega jako nevarno ranili. Ljudje so pa stali kot zid pred volilno dvorano in volilna komisija ni mogla oditi. Še le došla vojaščina jo je osvobodila. V Dobrečinu so bili tudi izgredi in sta posebno dva volilca hudo poškodovana. V Aranyos-Megyesu so razburjeni opozicijski napali vladne pristaše in jih kamenali. Vojaki so le s težavo napravili red. Velik nered je bil

tudi v Ogerski Sobotici. Ko je predsednik naznanil, da je voljen vladni pristaš, so opozicijonalec vdrl v volilno dvorano, vničili volilne zapisnike, in hudo pretepli vso volilno komisijo. Žandarmerija in vojaki napravili so red s silo. Tri osebe so ubite, veliko težko ranjenih. Poročilo od ogerskih volitev spominjajo prav na poročila z bojišča. — Kolikor je znano, je voljenih liberalcev 234, pristašev narodne nezavisne stranke 61, in Ugronovih pristašev 15. Liberalna stranka je zgubila 15 mandatov. Ta poraz liberalcev je hud vdarec za vlado. Že v razpuščenem državnem zboru je opozicija delala vladi velike sitnosti. Še huje jej bode nasprotovala sedaj, ko vidi, da njen vpliv mej narodom narašča. Vladna stranka ima v zboru sicer še večino, ali pomisliti je treba, da so mnogi vladni priverženci pred volitvami se zavezali, da v verskih zadevah ne bodo glasovali z liberalci. Zaradi tega je vladna večina precej dvomljiva in se že govori, da odstopi sedanje ministerstvo iz tako imenovane narodne stranke. Ta stranka sicer nema večine, ali bi jo hitro pridobila, ko pride na krmilo. Veliko število liberalcev bi prešlo v novi vladni tabor, zlasti vsi tisti, ki se za svojo izvolitev imaje zahvaliti vladnemu pritisku. To so namreč taki ljudje, ki podpirajo vsako vlado, če le skrbi, da ne izgube mandatov. Da izid za vlado ni ugoden, temu je mnogo pripomogla nižja duhovščina, ki je v mnogih krajih silno agitirala proti liberalcem. — Žalostna prikazen je pa, da je pri novih volitvah tako imenovana nezavisna stranka tol ko napredovala. Ta stranka je naravnost nasprotna vsaki zvezi Ogerske z Avstrijo. Vspeh te stranke torej dokazuje, da v madjarskem narodu narašča sovraštvo proti Avstriji. Vedeti je treba, da bi najbliž bilo še več pristašev te stranke voljenih, da so bile volitve zares svobodne. Tak sad rodi božanje Madjarov. Morda bodo sedaj prevideli oni krogi, katerim mora v prvi vrsti biti ležeče na moči avstroogerske države, da sedanja politika na Ogerskem ni bila prava, in da se bode treba začeti ozirati tudi na nemadjarske narodnosti, drugače utegne priti do tega, da se bi Ogerska skušala popolnoma odločiti od Avstrije.

Češka sprava. — Zedinjena levica vse sile napenja, da bi češke veleposestnike pridobila, da bi jej pomagali pri razdelitvi okrajev po narodnostih na Češkem. Plener se je zaradi tega obrnil do princa Schwarzenberga. Poslednji mu je dal razumeti, da veleposestniki nikakor ne privolijo v to, da bi se v deželnem zboru poprej sklepalo v tej zadevi, da oblastva za vso deželo rešijo dotična dela, da se bode jasno videlo, kake razmere se napravijo z novo razdelitvijo volilnih okrajev. Vodja čeških veleposestnikov je dal torej razumeti Plenerju, da Nemci nemajo pričakovati, da bi jih podpirali veleposestniki, ko bi se z razdelitvijo okrajev imelo osnovati kako zaključeno nemško ozemlje. Princ Schwarzenberg je pozneje imel posvetovanje z moravskimi češkimi poslanci in drugimi konservativnimi veleposestniki o tej stvari. Vodja čeških Nemcev dr. Schmeykal je prišel na Dunaj, da se na merodajnih mestih pogovarja, da se naj razdelitev okrajev ne odlaga. Bil je najprej pri ministru Knenburgu, kateri bode posredoval mej vlado in levičarji.

Rusija. — Beda, ki je nastala vsled lakote po nekaterih ruških pokrajinah je vedno večja. Razun lakote, različnih boleznij tare in muči ljudstvo še hud mraz. Toplomer kaže 25—30° in pri vsem tem mrazu ljudje še kuriti ne morejo, ker so živino večinoma poprodali in si nimajo s čim drv pripeljati. Po onih krajih, po katerih so že sedaj samo slamo in bičje žgali, pa vsled slabe letine tudi tega nimajo. Vlada na vse načine skrbi, kako bi prebivalstvu pomogla v bedi. Car je zaukazal, da se vsem onim, ki se pečajo s kako domačo lesno industrijo v to potreben les zastonj na dom ustavi. Vsega skupaj dala je vlada do 1. januarja 1892 že 72.960.000 rubljev v podporo stradalim. Lep denar, ki pa še nikakor ne zadostja. — V Peterburgu se v gotovih krogih dela na to, da bi se nasproti Poljakom jelo lepše postopati. Stranka, ki se za to poteguje, povdarja slučaj vojske z Nemčijo ali Avstrijo

in pravi, da bi potem Poljaki zvesteje podpirali Rusijo. Varšavski guvernér Gurko poklican bil je te dni v Peterburg in govori se, da v Peterburgu dobi navode, kake politike naj se v bodoče drži proti Poljakom.

Komunikacijski minister Gibenet dal je ostavko, katero je car tudi vsprejel. Vzrok ostavki je menda to, ker je car zvedel za več nerednostij pri železnicah in da se žito namenjeno stradalim ne odvažuje redno temveč po postajah leži, dočim ljudje lakote mró. Vse to je carja razjezilo in odstavil je ministra, polkovnika Wendriha je pa pooblastil, da zadevo preišče.

Nemčija. — Debata o novem šolskem zakonu v pruskem deželnem zboru je končana in se je dotična predloga po hudi borbi in dolgem razmotravanju izročila odseku 28 članov. Proti vladni šolski predlogi je posebno odločno govoril poslanec Virchow ter posebno prijemal duhovščino. Državni kancelar Caprivi mu je odgovarjal in trdil, pa je proti novi predlogi boj mej brezboštvom in vero in da je brezboštvo državi nevarno. Posebno potrebna zdi se drž. kancelarju verska šola za delavske rodbine ker se te zaradi pomanjkanja časa in nedostatnosti v to potrebnih pripomočkov ne morejo dosti baviti z odgojo svojih otrok. Naučni minister poudarjal je, da je namen nove šolske predloge, šolo navdahniti s krščanskim duhom, da bo pa po njegovem mnenju lahko imel še vsak svoje samostojno mišljenje in tudi nova šola mu ne bode pri tem ovir delala.

Švica. — Švicarski stanovski svet je ednoglasno dovolil izvanredni kredit 7.650.000 frankov v vojaške namene in je vsprejel z veliko večino trgovinske pogodbe z Nemčijo in Avstro-Ogersko.

Mej Francijo in Spanijo je prišlo vendar do carinske vojne. S 1. februarjem počenši vvažajo se francoski predmeti v Spanijo proti visoki španski generalni tarifi, španski izdelki pa v Francijo proti visoki francoski tarifi. Da se pogodba ni sklenila, največ v škodo je to Franciji, ker ni zdaj z dvema za francosko trgovino jako važnima sosednima državama, z Italijo in Spanijo v nobenem trgovskopogodbenem razmerji.

Belgija. — Zbornica vsprejela je z veliko večino trgovinsko pogodbo z Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

Anglija. — Na Angleškem nameravajo katoliške škofije na novo razdeliti in se jim posebno ugoden čas za reformo zdi ravno sedanja doba, ko je vsled smrti kardinala Manninga mesto primasa prazno. — Kot kandidati za namestnika Manning-ovega imenujejo se knezoškofijski vikar Gilbert, škof Vaughan, in škof Headley. Irci bi imeli najraje zadnjega, angleški katoliki pa ednega drugih dveh, najbrže bo pa imenovan škof Vaughan.

Portugalsko. Vlada gleda in skrbi na vse strani, kako bi odvrnila preteči državni bankerot in kako bi pomagala državi iz denarnih zadreg. Razne stroške je jako omejila, plače znižala in nepotrebne urade odstranila. Da bi tudi stroške za vzdrževanje različnih ministerskih uradov znižala, odpravila je naučno ministerstvo in je je spojila z ministerstvom za notranje reči. Tudi je kralj objavil pismo, v katerem izjavlja, da se vsled slabih denarnih razmer, ki tarejo državo, odpove petini svojih dohodkov, z namenom, da se ta denar porabi v pokritje državnih dolgov.

Egiptet. — Pretečeni teden otvoril je novi podkralj egiptovski postavodajalni zbor. V svojem nagovoru obljuboval je biti zvest naslednik svojemu očetu in da bo delal na to, da se odpravi davek na patente in se davek na sol zniža. Narodni zastopniki vzeli so podkraljeve zatrijevanja z velikim zadovoljstvom na znanje.

Turčija. — Turčija plačala je letos 350.000 turških funtov Rusiji kot tribut, ki ga jej mora dajati za vojno odškodnino. To je drugi slučaj še-le, da je Turčija dogovorjeno letno svoto redno izplačala. Imeti mora ali dosti denarja, ali pa se boji kakih sitnostij, ki bi lahko vsled tega nastale.